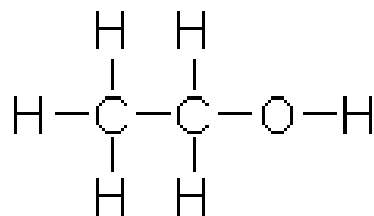

Hvordan man oppfatter problemet avgjør hva man vil gjøre med det

Innledning i Stockholm, september 2011.

Hans Olav Fekjær

Hva vil man gjøre med alkoholproblemet?

Mest avgjørende er trolig ikke oppfatningen om **hvor stort** problemet er (alle vet det er stort),

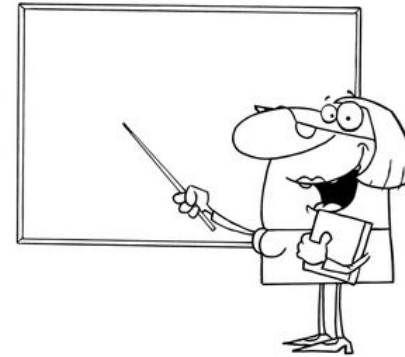
men

oppfatningen om **hva slags** problem det er.

Alkoholproblemet er oppfattet på fem ulike måter (fem paradigmer)

Her skal vi se på de enkelte paradigmenes

- Grunnlag
- Fokus
- Strategi
- Konsekvenser for handling
- Pris
- Resultat

1. paradigme: Hovedproblemet er fylla

- Var basert på lekfolks observasjoner
- Fokus: Plaging av andre (særlig familier)
- "Mindre bruk vil gi mindre skader"
(som tenkningen om narkotika nå)
- Politikken ble restriktiv. For å redusere skadene, avsto mange fra å drikke og servere alkohol.
- Bekjempelsen kostet ikke penger
- Resultat: Sterk reduksjon av bruk og skader tross velstandsøkning (ca. 1880-1950)

2. paradigme: Teorien om alkoholismen

- Funnet opp av aksjemegler Bill Wilson
- Fokus på daglige stordrikkernes lidelser
- Ble oppfattet slik at allmen bruk, pris og tilgjengelighet ikke spiller noen rolle
- Derfor ble politikken liberalisert og avhold oppfattet som hensiktsløst
- Bekjempelsen ble kostbar pga behandling og pga forskning for å finne årsaken til alkoholisme
- Resultat: Sterk økning av de målbare skadene (fra ca. 1950)
- Preger i dag fortsatt de fleste tenkning

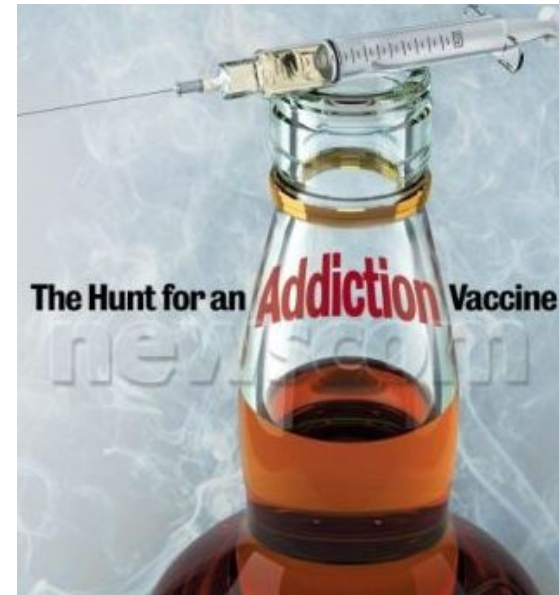
3. paradigme: Folkehelseperspektivet

- Lansert av ledende forskere i 1975
- Fokus på drikkernes helseskader
- Anbefalte restriktiv politikk
- Billig å gjennomføre
- Resultat: Likevel fortsatte liberaliseringen av politikken og økningen av skadene i de nordiske og engelsktalende landene (1975-)

4. paradigme: En hjernesykdom

- Biologiske forskere fra 90-tallet
- Fokus på daglige stordrikkere ("avhengighet")
- Tror påviste virkninger i hjernen er årsak til fortsatt bruk
- Håper å finne medisin eller vaksine mot "avhengighet"
- Fått enorme forskningsmidler siden 1990-tallet
- Gjør stadig "interessante funn" og tror fortsatt at "gjennombruddet er nær"

5. paradigme: "Passiv drikking"

- Fra ledende forskere de siste årene
- Fokus på plaging av andre
- Dette har vist seg å være det mest utbredte problemet
- Eksempel: 33 % har vært plaget av andres drikking siste år, mens bare 9 % har hatt problem av egen drikking (kanadiske data)
- De fleste tilfellene skyldes enkelttilfelle av drikking, ikke "avhengighet"

Noen norske data

*Helseproblemer av alkohol,
siste år:*

Dødsfall (estimat)	1000-1400
Skader og ulykker (survey data)	70 000
Sykdommer (data mangler)	Mange tusen

*Plaget/skadet av fulle folk,
siste år:*

Plaget på offentlig sted	554 000
Plaget privat	271 000
Fysisk skadet	114 000
Skade på eiendeler	176 000
Skjelt ut	524 000
Redd på offentlig sted	447 000
Holdt våken	777 000
Minst ett problem	1 466 000

*Menneskerettighetserklæringen,
1789, § 4:*

Frihet er retten til å gjøre alt som ikke skader andre mennesker.

- Hvis hovedproblemet ved drikking er at drikkeren kan skade seg selv, kan bruken sees som en privatsak. Alkoholrestriksjoner kan oppfattes som barnepikementalitet.
- Men individets rett til frihet inkluderer ikke retten til å påføre andre skader og problemer. Hvis det mest utbredte problemet er hensynsløs rusatferd, er det en svært naturlig oppgave for samfunnet å begrense bruken.

Fokus på "passiv drikking": Antatte virkninger på holdninger og politikk

- *Den britiske helsedirektørens årsrapport 2008:*
"Framgangen i kampen mot en annen stor dreper, tobakk, skyldes i stor grad økt fokus på passiv røyking".
- *Greenfeld et al., 2009:*
Publisering av data om skader på andre "kan øke viljen til effektive alkoholrestriksjoner."
- *Lederartikkel i tidsskriftet Addiction, 2010:*
"Fokusering på skadene på andre har betydelig potensial til å fremme alkoholpolitikken agenda".

Det er ganske enkelt påvist !

at oppfatninger om alkoholproblemets natur som var vanlige for 100 år siden, stort sett var riktige.

Den vanligste oppfatningen de siste 50 årene er feil.

Men sterke motkrefter vil forsinke erkjennelsen av dette:
Vanetenkning, private livsvaner og økonomiske krefter.

Denne korte presentasjonen var et sammendrag av et paper presentert på KBS i Melbourne, 2011.

En fullstendig versjon med referanser finnes på <http://www.fekjaer.org/Paradigms.pdf>